

DRUŠTVO | 13/11/2025. | PIŠE Nataša Škaričić

Profitno zdravstvo raste, jednakost se smanjuje

Platforma „Tvornica jednakosti“ provela je analizu 539 profitnih subjekata u Zagrebu, ukazujući na rast privatnog sektora. U razdoblju od 2019. do 2024. prihodi tržišta zdravstvenih usluga porasli su 82 posto, na 445,1 milijun eura, dok je dobit skočila 172 posto, na 42,1 milijun eura

Tržište privatnog zdravstva bilježi godišnje stope rasta oko 20 posto

FOTO Željko Lukunić/PIXSELL

roz prva četiri nastavka feljtona „Medicinsko tržište u Hrvatskoj: Preveliki da propadnu“ prikazali smo studije slučaja rasta poduzetničkog carstva dr.

KREŠIMIRA ROTIMA, USKOK-ova optuženika i jednog od najpoznatijih hrvatskih neurokirurga, te Poliklinike Holistera, koja onkološkim pacijentima javno nudi neodobrene i necertificirane proizvode i metode liječenja, lažno se predstavljaajući kao nastavna baza Fakulteta za dentalnu medicinu i zdravstvo u Osijeku.

Oba su slučaja poslužila kao dokaz da institucionalni okvir hrvatskog zdravstva – zakonodavna i regulatorna dinamika, uz potpuni izostanak proaktivnog nadzora – potiče rast tržišta medicinskih usluga nauštrb javnog sektora. Iako su na činjenice koje su Novosti objavile o Holisteri na koncu reagirali DORH, Ministarstvo zdravstva, Hrvatska liječnička komora i sam osječki fakultet, predloženi su dokazi da se pritisak profita na javni sektor ne odražava samo na (ne)dostupnost zdravstvene zaštite i segregaciju bolesnika, već i da djeluje paralizirajuće na javne ovlasti institucija nadležnih za zdravstvo.

Konkretni primjeri dokazuju da institucije ne reagiraju na sukob interesa u zdravstvu, ni na eklatantno kršenje prava i sigurnosti pacijenata, osim kada procijene da pritisak medija donosi ekstremno reputacijski rizik.

No, u feljtonu smo htjeli istražiti i mogu li se posljedice strukturalnih poremećaja koji idu na ruku profitnom sektoru, izraziti u brojkama koje potvrđuju rast zdravstvenog tržišta.

Informacije o tome kako trendovi u zdravstvenoj politici – s naglaskom na trendovima komodifikacije zdravlja i komercijalizacije zdravstvenih usluga – djeluju na stanje javnog zdravstva i tržište medicinskih usluga često su nedostupne, nedostatne i međusobno neusporedive, što je također simptom atrofije javnih institucija povezanih sa zdravstvom. Na slično upozorava i novi analitički izvještaj o kompoziciji javnog i profitnog zdravstva u Zagrebu koji je izradila platforma za društvenu jednakost „Tvornica jednakosti“ pod okriljem Centra za mirovne studije (CMS). Rezultati su predstavljeni ovog tjedna u Školi narodnog zdravlja Andrija Štampar Medicinskog fakulteta u Zagrebu, a istraživači su ipak dokazali da privatno zdravstveno tržište raste nauštrb javnog sektora.

– Inicijalni izvještaj ovog pilot istraživanja pokazuje da se kompozicija zdravstva i socijalne skrbi u zadnjih pet godina mijenja tako da se smanjuje jednakost. U sektoru u cjelini, povećava se udio prihoda i radnika u profitnom sektoru, dok se udio javnih smanjuje. Svi poslovni parametri profitnih subjekata rastu, neki drastično. Uključivanje dualnog rada bi pogoršalo sliku, jer bi pokazalo precizniji uvid u broju radnika u profitnom

dijelu sektora. Rastom privatne proizvodnje zdravstva i skrbi rad u sektoru pretvara se u individualne usluge te se umanjuje cjeloviti pristup javnih sustava – taj se argument rijetko spominje. Logikom profitne proizvodnje priotiziraju se najprofitabilnije vrste usluga, dok se kritičan i skup dio skrbi ostavlja javnim sustavima. Sve to ne bi bilo moguće bez zakonskih promjena koje u publikaciji analiziramo – kaže ekonomist i sociolog TONI PRUG, jedan od autora publikacije

Temeljeni na objedinjavanju administrativnih i financijskih podataka iz HZZO-a, HZJZ-a, Fine/InfoBIZ-a i Grada Zagreba, rezultati istraživanja govore da je u razdoblju od 2020. do 2024. godine na tržištu zdravstvenih usluga vidljiv rast profitnih prihoda s 221 na 449 milijuna eura, uz skok broja zaposlenih s 4.004 na 5.426.

Istodobno, u javnom sektoru prihodi rastu s 866 na 1,524 milijuna eura, ali uz blago smanjenje broja zaposlenih – s 21.756 na 21.485. Udio profitnih prihoda u zdravstvu narastao je s 20,3 na 22,8 posto, a udio zaposlenih s 15,5 na 20,2 posto. Autori napominju da ovi pokazatelji podcjenjuju stvarno stanje, jer značajan broj zaposlenih u javnim ustanovama prakticira tzv. dualni rad, odnosno, radi u javnom i privatnom sektoru.

Toni Prug (Foto: Tomislav Miletić/PIXSELL)

Analiza 539 profitnih subjekata u Zagrebu s godišnjim prihodima iznad 50 tisuća eura, pokazala je koliko je rast privatnog sektora duboko

ukorijenjen. U razdoblju 2019./2020. – 2024. ukupni su prihodi tržišta zdravstvenih usluga porasli s 244,8 na 445,1 milijun eura – gotovo 82 posto. Dobit je povećana za 172 posto (s 15,5 na 42,1 milijun), a nadnice za 122 posto (s 41,1 na 91,2 milijuna eura). Broj zaposlenih porastao je s 3.861 na 5.274, a dobit po zaposlenom više je nego udvostručena – sa 4.325 na 9.997 eura. Ukupne investicije udvostručene su s 18,9 na 36,9 milijuna eura, ulaganja u medicinsku opremu porasla su za 103 posto, a u građevine za 90 posto. Vrijednost dugotrajne imovine udvostručena je, zadržana dobit gotovo utrostručena, gotovinski depoziti u bankama porasli su za 92 posto, a honorari vanjskim suradnicima za 153 posto.

Analiza prostorne distribucije profitnih subjekata potvrdila je izrazitu koncentraciju u središnjim i sjevernim četvrtima Zagreba, osobito u zonama oko postojeće javne bolničke infrastrukture – Gornji grad–Medveščak, Maksimir, Donji grad i Trnje, dok se na periferijama, poput Novog Zagreba ili Stenjevcu, nalazi mnogo manji broj registriranih subjekata.

Po prihodima, dobiti, investicijama i novcu u banci, najjača je specijalistička medicinska praksa (268,9 milijuna eura prihoda; 24,9 milijuna eura dobiti; 2.921 radnik; 24,5 milijuna eura investicija), dok stomatologija drži drugo mjesto (99,4 milijuna eura prihoda; 11,1 milijuna eura dobiti; 1.223 radnika; 5,9 milijuna eura investicija). U 2024. čak 19 stomatoloških subjekata ostvarilo je više od milijun eura prihoda (zajedno 58,7 milijuna eura), a 43 subjekta više od pola milijuna (zajedno 76,6 milijuna eura) – ukupno 99,4 milijuna eura u stomatološkom sektoru.

To ne čudi jer je stomatologija skoro potpuno tržišno orijentirana i prepuštena out-of-pocket davanjima (izravna plaćanja na mjestu korištenja usluge op.a.), no valja primijetiti da se ni nakon dva desetljeća tog trenda nije pojavio ni privatni osiguravatelj koji bi ponudio prihvatljive police osiguranja s pokrićem troškova na stomatološke usluge. Istovremeno, digitalna medicinska platforma i Qunomedical, koja indeksira dentalno zdravlje EU populacije, Hrvatsku smješta na najniže mjesto, uz Latviju i Slovačku.

Mada bi o tom sektoru trebalo provesti ozbiljnija istraživanja, stomatologija je sigurno dokaz da je tržišni uspjeh rezultat državne politike odgurivanja svih pacijenata iz javnog sektora, neovisno o tome koliko to financijski pritišće većinu kućanstava i kakve su posljedice po zdravlje.

Inicijalni izvještaj ovog pilot istraživanja pokazuje da se kompozicija zdravstva i socijalne skrbi u zadnjih pet godina mijenja tako da se smanjuje jednakost. U sektoru u cjelini, povećava se udio prihoda i radnika u profitnom sektoru, dok se udio javnih smanjuje, kaže Toni Prug

U istraživanju Tvornice jednakosti spominje se i paradoksalan podatak da out-of-pocket izdaci na zdravstvo u 2021. godini iznose oko 9 posto – značajno manje od prosjeka Europske unije od 15 posto. Autori analize nisu propustili napomenuti da taj udio vjerojatno ne odražava stvarno financijsko opterećenje građana, što potvrđuju i publikacije HZJZ-a koje smo pretražili: između 2013. i 2023. udio izravnih plaćanja kretao se između 8,8 i 11,5 posto ukupne zdravstvene potrošnje, s vrhuncem 2014. godine od 11,28 posto, da bi u post-COVID 2023. godini – kada je trend atrofije funkcija javnog zdravstva eskalirao – iznosio tek 9,38 posto.

S obzirom da se radi o udjelu u ukupnoj potrošnji na zdravstvo, pad bi se možda mogao pripisati ekstremnim post-COVID povećanjima proračuna, ali veća je vjerojatnost da metodologija izračuna nije adekvatna. Autori navode da su podaci o zdravstvenim izdacima opterećeni brojnim metodološkim manama — od problema prisjećanja i prikrivanja određenih troškova zbog društvene poželjnosti, do pogrešnih klasifikacija i ograničenog uzorka koji isključuje institucionalizirane i teško dostupne skupine. Zbog toga ankete često podcjenjuju stvarne izdatke kućanstava i ne odražavaju pouzdano strukturu potrošnje na zdravlje.

Izvještaj Ekonomskog instituta iz 2014. godine npr. pokazuje da je Hrvatska već tada imala izrazitu promjenu modela financiranja zdravstva s padom udjela HZZO-a i istovremenim rastom državnog i privatnog financiranja. Po njima, u zemljama zapadne Europa out-of-pocket plaćanja iznosila su 13 posto u 2000. godini, a 16 posto u 2010. godini, u središnjoj i istočnoj EU omjer je bio 8 i 20 posto, dok se u Hrvatskoj stopa izravnih davanja navodno kretala između 14 i 15 posto.

Izravna potrošnja na zdravstvenu zaštitu važan je indikator stupnja komercijalizacije zdravstva jer pokazuje koliki dio troškova zdravstvene

zaštite građani snose sami, umjesto da ih pokrivaju javni fondovi ili osiguranje.

Visoka razina takvih davanja upućuje na slabiju financijsku zaštitu pacijenata i veću tržišnu logiku u pristupu zdravstvu – znači da se pristup uslugama više oslanja na osobne financijske mogućnosti nego na solidarnost i javno financiranje.

No, najveći se problem krije iza brojki, u razlozima izravnog plaćanja zdravstvenih usluga i proizvoda. Za razliku od zapadnoeuropskih zemalja, gdje privatna izdavanja uglavnom služe nadstandardu i dodatnim pogodnostima, u Hrvatskoj i većini zemalja istočne Europe ona kompenziraju nedostupnost javnih usluga, što najviše pogađa najsiromašnija kućanstva.

Već u 90-im godinama istraživanja MIROSLAVA MASTILICE i JADRANKE BOŽIKOV pokazala su regresivnost privatnih izdataka: najniže dohodovne skupine plaćale su oko šest puta veći udio svog dohotka na zdravstvo od skupina s najboljim socioekonomskim statusom. Više od 65 posto ispitanih izjasnilo se da ima značajne izravne troškove, a oko polovice ih je ocijenilo „velikim ili vrlo velikim problemom“. Bio je to rani alarm da troškovi zdravstva migriraju s HZZO-a na građane, i to one najugroženije.

Dodatne podatke o rastu tržišnog zdravstva pokušali smo povući iz publikacija i istupa Hrvatske gospodarske komore, HZJZ-a, HZZO-a, Hrvatske liječničke komore i Ekonomskog instituta. Motiv su bili objektivni pokazatelji o drenaži pacijenata iz javnog u privatni sektor – preko prava na dualni rad i vlasništva nad trgovačkim društvima registriranim za zdravstvenu djelatnost, lista čekanja i širenja mreže javnog zdravstva na privatne onkološke bolnice – no pokazalo se da su raspoložive baze podataka nepodesne za dublju analizu.

Ipak, relevantni su zadnji javno objavljeni podaci HGK, po kojima tržište privatnog zdravstva bilježi godišnje stope rasta oko 20 posto i na putu je da do 2028. premaši milijardu eura tržišne vrijednosti – gotovo sedminu ukupne javne potrošnje, kao i podaci o broju zaposlenih u oba sektora, koje smo izvukli iz HZJZ-ovih publikacija. Pokazuje se da je u razdoblju od 2015. do 2024. godine broj zdravstvenih radnika u Hrvatskoj porastao za 16,6 posto, s izraženijom dinamikom rasta u privatnom sektoru. nego u javnom. Dok je broj zaposlenih u javnom zdravstvu porastao za 13,7 posto, u privatnom sektoru bilježi se rast od čak 30 posto.

Sličan trend vidljiv je i među liječnicima — broj liječnika u javnim ustanovama porastao je za 12,8 posto, dok je u privatnom sektoru povećan za više od 30 posto. Udio zaposlenih u privatnom zdravstvenom sektoru u ukupnom broju djelatnika povećao se s 18,1 posto u 2015. na 20,2 posto u 2024., što potvrđuje jačanje privatnog segmenta i trend komercijalizacije zdravstvene djelatnosti u Hrvatskoj.

Neovisno o skromnim bazama podataka, problemu erozije javnog zdravstva treba pristupiti spajajući brojke s legislativnim okvirom i analizama prakse, odnosno legalnim i nelegalnim načinima na koji se sistem od 90-ih naovamo konfigurirao da služi privatnim interesima.

Važno je rekonstruirati ono što brojke pokazuju, a još važnije ono što prešućuju.

U zadnjem nastavku feljtona pišemo o komercijalizaciji stručnih društava s javnim ovlastima i formiranju tzv. shell NVO-a u djelatnosti zdravstva.

Ovaj tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa za poticanje novinarske izvrsnosti

POVEZANI ČLANCI

Klinike, udruge, kongresi: Skrivene poluge medicinske moći u Hrvatskoj

KOLUMNE

VIKTOR IVANČIĆ

Akcija na reakciju

BORIS DEŽULOVIĆ

Učimo hrvatski: Gang-bang

SINAN GUDŽEVIĆ

Vincenzo Mura

BORIS RAŠETA

Brdo dobrih ljudi

[POGLEDAJ SVE](#)

**NOVOSTI
НОВОСТИ**

PORTAL NOVOSTI

Ljudevita Gaja 7, Zagreb, Hrvatska

Telefon 01 48 11 198

Telefaks 01 48 11 281

E-mail info@portalnovosti.com

KONTAKTI

PRODAJNA MJESTA

PRETPLATA

TISKANA IZDANJA

IMPRESSUM

PRIJATELJI

KOLAČIĆI

